

Сучасні проблеми удосконалення обліку й аналізу доходів за видами в системі управління на підприємствах

У сучасних умовах ринку і жорсткої конкуренції дохід і пошук способів його підвищення стають, мабуть, найактуальнішими проблемами для будь-якого підприємства. Підвищення прибутковості діяльності займає все більш значущі позиції в системі цілей підприємства. Тим паче, що сучасні ученні і практики стверджують, що отримання доходу є метою практично всіх фірм і є домінуючою. Правильне визначення, оформлення, оцінка і облік доходів у фінансово-господарській діяльності організації грає важливу роль і безпосередньо впливає на престижність і рентабельність фірми.

Актуальність обраної теми полягає в тому, що однією з основних вимог, що пред'являються до діяльності підприємств, незалежно від сфери діяльності і форми власності є також достовірність показників, які характеризують результати їх діяльності [1, с.640].

Дохід — це певна грошова сума, що одержується фірмою в результаті виробництва і реалізації благ або послуг за певний період часу.

Для визнання доходу необхідне не тільки надходження активу або зменшення зобов'язання, але і фінансове слідство цих подій. Тобто дохід визначається у момент збільшення активу або зменшення зобов'язань, які обумовлюють збільшення власного капіталу. Доходи відображаються в обліку і звітності згідно з принципами нарахування і відповідності доходів і витрат. Принцип нарахування полягає в тому, що результати господарських операцій признаються, коли вони відбуваються (а не тоді, коли виходять або виплачуються грошові кошти), і відображаються в бухгалтерському обліку і фінансових звітах тих періодів, до яких вони відносяться. Як і інші активи, дохід признається, якщо його оцінка може бути достовірно визначена. Критерії визнання доходу застосовуються окремо до кожної операції [2, с.19].

Від величини доходу в значній мірі залежить і прибуток фірми. Нинішня економічна теорія трактує прибуток як дохід від використання чинників виробництва — праці, землі, капіталу і підприємництва.

У бухгалтерському обліку дохід відображається в сумі справедливої вартості одержаних активів або тих, що підлягають отриманню. Сума доходу, яка виникає в результаті господарської операції, як правило, визначається шляхом домовленості між підприємством і покупцем або користувачем активу. Вона оцінюється за справедливою вартістю одержаної компенсації або тієї компенсації, якою може бути одержане, з урахуванням суми будь-якої торгової знижки, що надається підприємством.

При фінансовій оцінці доходу і побудові бухгалтерського обліку істотним є правильне тлумачення двох різновидів доходу: валового і чистого.

Валовий дохід містить в собі економічну вигоду, яку підприємство одержало (або повинно одержати). В чистий дохід не включаються суми, які виходять від імені третьої сторони, податок на додану вартість, акциз, мито, різні надані торгові знижки.

Дохід виражається в тій сумі грошових коштів або їх еквівалентів, які були одержані або підлягають отриманню. Відповідно вимогам П(С)БО15 доходи підприємства класифікуються за різними ознаками.

З метою визнання доходу і визначення його суми розрізняють дохід від:

- реалізації продукції, товарів інших активів, придбаних з метою продажу (окрім інвестицій в цінні папери);
- надання послуг;
- використання активів підприємства іншими фізичними і юридичними особами, результатом якого є отримання відсотків, дивідендів, роялті.

Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) не коректується на величину сумнівної і безнадійної заборгованості. Сума такої заборгованості визнається витратами підприємства [3, с.180].

Якщо дохід від надання послуг не може бути правильно визначений, то він відображається у розмірі певних витрат, які підлягають відшкодуванню, а якщо не існує вірогідності відшкодування вказаних витрат, то дохід не признається, а вказані витрати відносяться до витратам облікового періоду.

Цільове фінансування не визначається доходом до того часу, поки не буде підтвердження того, що його буде одержано.

Дохід, який виникає в результаті використання активів підприємства іншими сторонами, признається у вигляді відсотків, роялті і дивідендів.

Доходи, пов'язані з основною діяльністю, розрізняють за функціями — виробництво, управління, збут та інші (аналогічно до витрат) [4, с.728].

Істотним недоліком є неузгодженість тимчасових чинників відзеркалення витрат і доходів підприємства, порушення єдності по періодах їх здійснення. Дані проблема може спричинити різні негативні наслідки, що позначаються на основному фінансовому результаті діяльності підприємства, — величині прибули, оскільки спричиняє за собою різні парадоксальні ситуації, що спотворюють дані фінансової звітності підприємства.

Відсутність системи збору по накопиченню даних про роботу з покупцями, особливо в зборі інформації про платоспроможність і надійність потенційного партнера може спричинити значну затримку в оплаті рахунків, що негативно позначиться на фінансовому стані підприємства.

Необхідно розширити облікові дані по формуванню собівартості і проводити їх по статтях в розрізі вирощуваної продукції, тобто визначивши, додатково функціональні центри витрат.

Збір облікової інформації по формуванню прибутку повинен розподілятися по конкретному товару, покупцеві, розраховувати прибуток або збиток по порушенню умов, термінів зберігання і постачання матеріальних цінностей.

Необхідно організувати і систематизувати дані ринку по реалізації продукції, що вже випускається, і пропонувати на базі потужностей, що діють, розробку і впровадження нової техніки, нових технологій виробництва.

Успіх діяльності підприємства безпосередньо залежить від рівня керівництва, від управлінських рішень, що своєчасно приймаються. В умовах ринкової економіки вельми важливого значення набувають конкретність і оперативність процесу управління, об'єктивність і наукова обґрунтованість рішень, що приймаються. Всі управлінські рішення незалежно від термінів мають бути обґрунтованими, мотивованими і оптимальними. Прийняття останні направлено на найбільш раціональне, ефективне використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, на усунення зайвих витрат і втрат [5, с.272].

Заставою ж виживаності для підприємства є його стабільність на ринку. Щоб підприємство могло ефективно функціонувати і розвиватися, йому перш за все потрібна стійкість трохи вищі, достатньої для розплати з постачальниками, кредиторами, своїми працівниками, місцевими органами влади, державою. Після розрахунків і виконання зобов'язань необхідний ще і прибуток, об'єм якого має бути, відповідно не нижче нормального. Але фінансова стійкість не зводиться лише до платоспроможності. Для досягнення і підтримки фінансової стабільності важливий не лише такий показник, як виручка, але і її складові — прибуток і собівартість.

Зростання виручки і доходів, сприяюче нарощуванню рентабельності, зростанню стійкості підприємства, зменшенню вірогідності його банкротства, раціональне лише до певних меж, оскільки, як правило, високу рентабельність ринкових позицій забезпечують, діючи з підвищеним ризиком. Але в цьому випадку зростають потенційні можливості збитків, а в подальшому і банкротства.

Література:

1. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку Підручник для студентів вузів спеціальності „Облік і аудит” /Вид. 2-е доп. і перероб. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 640 с.
2. Облік та аудит доходів підприємств (на матеріалах підприємств харчової промисловості Чернігівської області): Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / Т.А. Гоголь; Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана. – К., 2006. – 19 с.
3. Верхоглядова Н.І., Ільїна С.Б., Шило В.П., Брадул О.М. Бухгалтерський облік: концептуальні основи теорії: Навчально-практичний посібник/За заг. ред. Сопко В.В.-Київ:Професіонал,2004. – 180 с.
4. Бухгалтерський облік в Україні:За ред. Хом'яка Р.Л., Лемішовського В.І.– Львів: Інтелект-Захід, 2005. – 728 с.
5. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник/ За ред. Савич В.І. – Київ: ЦУЛ, 2004 . – 272 с.